

НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ

Предмет: Извешатај о урађеној докторској дисертацији кандидата мр Татјане В. Стратимировић, дипл. инж. арх.

Одлуком бр. 01-954/2-10.1 од 13.07.2015. године, именовани смо за чланове Комисије за преглед, оцену и одбрану докторске дисертације кандидата мр Татјане В. Стратимировић, дипл. инж. арх., под насловом

ИЗМЕЋУ МЕДИЈА И ИНСТРУМЕНТА: САВРЕМЕНА ФЕНОМЕНОЛОГИЈА АРХИТЕКТОНСКОГ МОДЕЛА

После прегледа достављене Дисертације и других пратећих материјала и разговора са Кандидатом, Комисија је сачинила следећи

ИЗВЕШТАЈ

1. УВОД

1.1. Хронологија одобравања и израде дисертације

Мр Татјана Стратимировић одбранила је магистарску тезу **"Појава непрекинутог простора: модалитети модерне куће на крају XX века"** у децембру 2007. године, на Универзитету у Београду – Архитектонски факултет (ментор проф. Дарко Марушић), чиме је стекла услов за подношење пријаве докторске дисертације. Статус кандидаткиње је мировао у периоду од 1. септембра 2009 – 1. фебруара 2010. због рођења и неге трећег детета.

На основу члана 99. Статута Архитектонског факултета у Београду (Сл. билтен АФ, број 80/08, 84/10), а у вези са чланом 28. Правилника о докторским студијама Архитектонског факултета у Београду (Сл. билтен АФ, број 81/08) Веће докторских студија је на седници одржаној дана 06.10.2011. године, донело одлуку број 03-23/1-93-2.в.2 којом предлаже Наставно-научном већу Архитектонског факултета Универзитета у Београду да образује Комисију за оцену испуњености услова кандидаткиње мр Татјане Стратимировић, дипл.инж.арх., и тему докторске дисертације, под насловом: "Између медија и инструмента: савремена феноменологија архитектонског модела".

Наставно-научно веће Факултета је на седници одржаној дана 10.10.2011. године донело одлуку број 01-1819/2-1.5 о именовању Комисије за оцену испуњености услова кандидаткиње и теме докторске дисертације, у саставу:

- др Владимир Мако, редовни професор Универзитета у Београду, Архитектонског факултета,
- арх. Михаило Тимотијевић, редовни професор Универзитета у Београду, Архитектонског факултета,
- др Мишко Шуваковић, редовни професор Универзитета уметности Београду, Факултета музичке уметности

Комисија за оцену испуњености услова кандидаткиње и теме докторске дисертације је предала Извештај, који је усвојен на Наставно-научном већу Факултета, дана 09.04.2012. године. Веће научних области грађевинско-урбанистичких наука Универзитета у Београду, дана 19.06.2012. године далао је сагласност на тему докторске дисертације, под насловом: "Између медија и инструмента: савремена феноменологија архитектонског модела".

Наставно-научно веће Архитектонског факултета је 25.06.2012. године одобрило рад на теми докторске дисертације кандидаткиње, за ментора је именован др Владимир Мако, редовни професор, а за рок за до када кандидаткиња може одбранили докторску дисертацију одредило 30.09.2016. године.

Јуна 2015. године кандидаткиња је, уз сагласност ментора, предала завршену докторску дисертацију на Веће докторских студија. На основу члана 32. [с2] Самосталног члана Закона о изменама и допунама Закона о високом образовању (Сл. гласник РС, бр. 76/05, 100/07 - аутентично тумачење, 97/08, 44/10, 93/12, 89/13 и 99/14), члана 38. Статута Архитектонског факултета у Београду (Сл. билтен АФ, бр. 80/08, 84/10, 88/12, 89/12 - пречишћен текст и 98/14) и Одлуке Већа докторских студија Факултета бр. 14-316/3.а.4 од 06.07.2015. Наставно-научно веће Архитектонског факултета у Београду је на седници одржаној 13.07.2015 одлуком бр. 01-954/2-10.1, именовало Комисију за оцену и одбрану докторске дисертације у саставу:

- Бранко Павић, председник
редовни професор Универзитета у Београду, Архитектонског факултета,
- др Владимир Мако, ментор и члан
редовни професор Универзитета у Београду, Архитектонског факултета,
- арх. Михаило Тимотијевић, члан
редовни професор Универзитета у Београду, Архитектонског факултета, у пензији
- др Мишко Шуваковић, члан
редовни професор Универзитета уметности Београду, Факултета музичке уметности

1.2. Научна област дисертације

Дисертација која је предмет овог извештаја припада научној области Архитектура, и ужој научној области Архитектонско пројектовање и савремена архитектура, како је дефинисано Статутом Архитектонског факултета из 2006. године, члан 122, став 1.

Ментор дисертације је др Владимир Мако, редовни професор Универзитета у Београду – Архитектонског факултета.

Списак радова који квалификују проф. др Владимира Макоа за ментора докторске дисертације:

1. **Imagining the City Scenery: Categories of Renaissance Aesthetics and Architectural and Urban Metaphors:** /V.Mako// Design Discourse: Online Journal for design history and design philosophy (www.designhistoryforum.org), Vol.III, No. 4, Maj (2008).

2. **National and Universal Aspects in the Aesthetic Judgment of architecture: few historical examples:** /V.Mako// *Desin Discourse Japan*, Vol. 2, 2007, Јапански превод pp. 15-20, Енглески текст pp. 51-54. Први пут објављено: *Design Discourse: Online Journal for design history and design philosophy* (www.designhistoryforum.org), Vol.II, No. 1, September (2006).
3. **Stylos and Stilus and the Japanese Understanding of Architectural Change:** /V.Mako// *Design Discourse Japan*, Vol. 1, 2006, Јапански превод pp. 17-24, Енглески текст pp. 63-67. Први пут објављено: *Design Discourse: Online Journal for design history and design philosophy* (www.designhistoryforum.org), Vol.I, No. 1, September (2004).
4. **Symbolic Language: its role in the aesthetic approach to architecture:** /V.Mako// Special edition of *Annals for Aesthetics*, Volume 41B, Published by the Panayotis & Effie Michelis Foundation in collaboration with the Hellenic Society for Aesthetics, Athens (2001-2002), pp.597-609.
5. **Kompoziciona uloga nimba u Srpskom srednjovekovnom slikarstvu**, *Zograf* 24, Beograd 1995, 12-23.
6. **Aesthetics in Architecture: Contemporary Research Issues**, *Serbian Architectural Journal*, Vol.4, No.2, Belgrade 2012, pp.134-141

1.3. Биографски подаци о кандидату

Мр Татјана В. Стратимировић (девојачко Прокић) рођена је у 1969. Београду, где је завршила основну и средњу школу – Десету београдску гимназију (математички смер) и Архитектонску техничку школу (архитектонски техничар за високоградњу). Петогодишње студије на Архитектонском факултету у Београду завршила је 1996. године са просечном оценом 9,04, а дипломирала је са оценом 10 на тему '**Светлост и снага – Мултимедијални центар, реконструкција електричне централе Дорћол**' (ментор проф. М. Тимотијевић), чиме је стекла звање дипломирани инжењер архитектуре. Постдипломске студије на Архитектонском факултету Универзитета у Београду (смер *Архитектонско и урбанистичко пројектовање*) је уписала 1997. године. Магистрала је 2007. године на Архитектонском факултету са тезом '**Непрекинути простор – модалитети модерне куће на крају XX века**' (ментор проф. Д. Марушић), чиме је стекла звање магистар техничких наука у области архитектуре и урбанизма. Магистарски рад је награђен регионалном наградом за најбољи магистарски рад на *8th Trimo International Research Award Master Thesis* у Љубљани 2009. Научну монографију националног значаја '**Непрекинути простор / Модерна кућа**' објавила је 2009. у издању Задужбине Андрејевић из Београда.

Од 1996. године запослена је на Архитектонском факултету на Катедри за архитектонско пројектовање, прво као стипендиста Министарства науке и просвете у статусу лица обдареног за научно-истраживачки рад, а од 1998. године у статусу асистента у студију професора Дарка Марушића и на теоријском предмету *Пројектовање 2 – Становање*. Након реформе курикулума ради на Департману за архитектуру, где се налази у звању асистента. Од почетка активно учествује у настави на *Студио пројекту* на свим нивоима студија, а од 2009. је координатор предмета *Простор и облик* прве године основних студија. Коаутор је предмета *Методологија пројекта* (са др В. Миленковићем, А. Вујом, М. Ђурићем) треће године основних студија, коаутор је изборног предмета *Концептуална архитектура* (са др В. Миленковићем). Аутор је изборног предмета *Анатомија архитектонског модела* на основним студијама архитектуре и *Феноменологија опажања* на мастер студијама унутрашње архитектуре. Учествује у настави на више теоријских предмета на свим нивоима студија.

У периоду 2008-11 била је учесник **НИП 164003** Министарства за науку и технологију Републике Србије 'Истраживачко-едукативни процес и методологија истраживања трансформације града у контексту транзиције и у процесима глобализације и европских интеграција: урбани портрет Београда' (руководилац пројекта проф. др Љиљана Благојевић), 2008-09 *ERASMUS Intensive Program 2008/ERA/MOB-IP/12, Abandoned Sacred Spaces, Sint Lucas University School of Interior Architecture, Brussel Ghent, Belgium – coordinator, University of Belgrade Faculty of Architecture, Artesis High School Henry van de Velde Antwerp Belgium, Politecnico di Torino Dipartimento di Progettazione Architettonica e Disegno Industriale, University of Creative Arts at Canterbury London UK, Estonian Academy of Arts Tallinn, 2002-05 Project TEMPUS-CD JEP 17038-2002 (Development of higher architectural education in Serbia: curriculum reforms at the Faculty of Architecture University of Belgrade)*: Реформа наставног плана и програма Архитектонског факултета у Београду, конзорцијум: АФ Београд, RWTH Aachen, Berlage Institute Rotterdam, TU Delft, Министарство културе Републике Француске.

Учесник је више међународних конференција, објавила је више поглавља у књигама и радова у референтним часописима националног значаја.

Уредник је тематске публикације *Wohnlich*. XI International Architecture Exhibition, Venice 2008. у издању Министарства културе Републике Србије, а у оквиру наступа Републике Србије на Бијеналу архитектуре у Венецији *Out There: Architecture Beyond Building*, коју је представљала са Љ. Благојевић, Д. Васиљевић, М. Цветић и В. Миленковић.

У оквиру пројектантске праксе оснивач је ауторске групе *Нео архитекти* (са В. Миленковићем и С. Веснић), која је добитник 2 награде на међународним и 10 награда на националним конкурсима, од којих се издваја I награда за *РТС меморијал - конкурс за спомен обележје које ће сведочити о страдању запослених у РТС-у у Нато бомбардовању 1999. у ул Абердаревој 1 у Београду*, 2013. Излагач је на више међународних и бројним националним изложбама, од којих су најзначајније *URBAN VISIONS Florence*, 2009. и *Cities, Architecture and Society: 10th Venice Biennale of Architecture*, 2006. Аутор је више архитектонских пројеката, од којих се издвајају реализације ентеријера Агенције за визуелне комуникације *Маркер*, ГТЦ Н. Београд, *Ремоделовање стамбене ламеле А1 А2 у насељу Сунчана страна*, Н. Сад, *Галерија Штаб* испод Бранковог моста, Београд и *Породична вила Павловић*, Златибор.

Члан је Архитектонског савета Европе испред Уније архитеката Србије, председник је Регионалног одбора подсекције дипломираних инжењера архитектуре у матичној секцији пројектаната за подручје регионалног центра Београд у Инжењерској комори Србије и члан је управног одбора Фондације 'Архитекта Иванка Терзин' на Архитектонском факултету у Београду. Удата је за Ђорђа, има Милоша, Ивана и Војислава.

2. ОПИС ДИСЕРТАЦИЈЕ

2.1. Садржај дисертације

Докторска дисертација мр Татјане Стратимировић '**Између медија и инструмента: савремена феноменологија архитектонског модела**' изложена је на 154 стране, има укупно 33154 речи, 253 напомене, 12 илустрација и 17 прилога. У делу који претходи нумерисаном делу рада дати су: резиме на српском и енглеском језику и садржај, на 8 страна пре основног текста рада. Основни текст дисертације дат је на 140 страна, иза кога следе попис литературе на 10 страна и листа илустрација на 2 стране. Биографија кандидата дата је након рада.

Рад је структуриран у пет целина: 0) Увод, 1) Ситуација, 2) Архитектура/Феноменологија, 3) Анатомија архитектонског модела и 4) Између: закључна разматрања, које садрже 13 глава, са укупно 25 поглавља, систематизованих у садржају кога наводимо:

РЕЗИМЕ

0. УВОД

- 01. актуелност теме
- 02. досадашња истраживања
- 03. циљ, метод и структура рада

1. СИТУАЦИЈА

11. појам и идеја савремености

- 11.1 *con tempo* / бити са временом
- 11.2 дистанца савремености
- 11.3 проблем будућности
- 11.4 архитекти и савременост

12. архитектура у доба дискурса

- 12.1 шта је дискурс?
- 12.2 шта је архитектонски дискурс?
- 12.3 шта је модел?

2. ФЕНОМЕНОЛОГИЈА/АРХИТЕКТУРА

21. онтологије

- 21.1 lebenswelt
- 21.2 језик
- 21.3 перцепција
- 21.4 тело
- 21.5 *creation*
- 21.6 етика

22. аналогije: бергсон, мерло-понти, делез

- 22.1 материја и меморија
- 22.2 видљиво и не-видљиво
- 22.3 разлике и понављања – логика чула

23. феноменологије – 'писање и читање архитектуре'

- 23.1 рука која мисли
- 23.2 питања перцепције
- 23.3 вртови искуства

3. АНАТОМИЈА МОДЕЛА

31. садржај модела (питање сврхе)

- 31.1 теоријски модели – идеални модели
 - 31.11 научни поредак
 - 31.12 пројекат аутономије
 - 31.13 *идеја као модел*
 - 31.14 проблем 'архитектуралног'
- 31.2 емпиријски модели – реални модели
 - 31.21 питање времена – функција и другост
 - 31.22 употреба модела
 - 31.23 статус слике код модела невидљиве стварности
 - 31.24 виртуелно, симулирано, хипер-реално
 - 31.25 *модели су стварни*

32. форма модела (питање порекла)

- 32.1 прототип
 - 32.11 природност и првобитно
 - 32.12 архетип и поетика
 - 32.13 индустрија, нихилизам, маркетинг

- 32. 2 дијаграм
 - 32.21 концепт уређења/конкретна машина
 - 32.22 апстрактна машина
 - 32.23 оперативност дијаграма
- 32. 3 алгоритам
 - 32.31 *input - output*
 - 32.32 матрице - програмирање
 - 32.33 нови примитивизам
- 32. 4 материја и функција
 - 32.41 виртуелизација и дивергенција
 - 32.42 теорија катастрофе и епигенеза
 - 32.43 биоконструктивизам

4. ИЗМЕЂУ: ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА

- 41. медиј као инструмент
- 42. инструмент као медиј
- 43. моделовање архитектуре

5. ЛИТЕРАТУРА

6. ПРИЛОЗИ

7. БИОГРАФИЈА

2.2. Кратак приказ појединачних поглавља

У уводу је представљен истраживачки оквир дисертације, први део тезе поставља координате просторно-временског контекста у коме се одвија испитивање предмета рада, у другом делу се формира поље рада као средство за обраду предмета рада, док се у трећем делу предмет рада анализира у односу на позиције стечене у претходна два поглавља. Последњи, четврти део даје преглед закључних разматрања који сумирају резултате и могућности праваца даљих истраживања.

Уводни део износи претходну анализа информација о теми, са приказом досадашњих истраживања и критичку анализу референтне литературе. Дефинисани су предмет и проблем истраживања, утврђени су циљеви и задаци истраживања, постављене су научне хипотезе рада и очекивани резултати истраживања, формулисане су методе научно-истраживачког рада, примерене постављеном проблему који се истражује.

Први део рада под називом *Ситуација* састоји се из две главе, и посвећен је појашњавању појма савремености, те текућим могућностима за позиционирање предмета рада у контексту савременог схватања архитектуре, на који се касније наслања концепт истраживања. У првој глави 'Појам и идеја савремености' савременост се прегледа кроз четвороструку призму: документаристички датог записа о временском опсегу на који се истраживање односи, теоријску дефиницију чија је утемељеност постављена у основе теорије времена, појашњење филозофске концепције стања неодређености насупрот стања нужности и актуелних виђења архитеката савремених питања архитектуре. Друго поглавље 'Архитектура у доба дискурса' отвара питање дискурса, полазећи од могућности његове опште колоквијалне дефиниције, да би се издвојила релевантна теоријска формулација савременог дискурса архитектонске дисциплине, којим се он суштински везује за њену праксу. Тиме се уводи и антрополошко гледиште, које обухвата постављање широког спектра цивилизацијских активности у

прегледу употребе и појавности архитектонског модела, чиме је постављен проблем дискурзивног тумачења предмета рада.

Друга целина *Феноменологија/Архитектура* поставља волумен поља у коме ће бити анализиран предмет рада, које настаје као пресек између три равни, које су образложене у три главе. Глава под називом 'Онтологије' даје прегледну раван избора основних градивних појмова феноменолошког мишљења од значаја за предмет рада. Друга глава 'Аналогије' успоставља упоредне равни сачињене од кључних филозофских поставки Анрија Бергсона, Мориса Мерло-Понтија и Жила Делеза у циљу спознаје феномена материјалности, чулности-перцепције и модела мишљења заснованог на разлици. Трећа глава 'Феноменологије' је илустративно разумевање радне филозофије архитеката Стивена Хола, Јуханија Паласме и Адама Каруза, који практични правац свог рада управљају према наведеним филозофским моделима.

Трећи део рада под насловом *Анатомија модела* даје аналитичку систематизацију архитектонског модела, ослањајући се на позицију савремености постављену у првом делу рада, и крећући се у појмовном и значењском феноменолошком пољу формираном у другом делу рада. Структурирана у две главе 'Садржај модела' и 'Форма модела' понуђена је систематизација архитектонског модела према питању њихове сврхе и порекла њихове форме. У односу на питање сврхе, модели су према садржају подељени на теоријске – идеалне и емпиријске – реалне. Кроз тако постављено питање, у овој глави су интегрално анализирани идеје аутономије архитектуре и проблем реалног у архитектури. У глави посвећеној питању порекла форме, архитектонски модели су груписани у четири шире категорије: моделе у форми прототипа, дијаграма, алгорита, те материје и функције, где се утврђује фактографија порекла сваког од наведених концепата, онако како су увезени у архитектонски дискурс, уз критичко пречишћавање информација које могу бити од користи за разумевање будућих форми архитектонских модела.

У закључним разматрањима се сумирају резултати рада и отварају се правци за нова истраживања. Закључак сублимира синтетизована сазнања о архитектонском моделу, испитујући еластичност њихових оквира у условима савремене пројектантске праксе, академске методологије пројектовања, у односу на идеју о савременој архитектури и њеним могућим будућим трансформацијама.

3. ОЦЕНА ДИСЕРТАЦИЈЕ

3.1. Савременост и оригиналност

Савременост дисертације се огледа пре свега кроз одабир архитектонског модела као предмета рада, чија се појавност конституише кроз успостављање односа између стваралачких поступака у медију архитектуре и обновљених схватања о настанку, посматрању и тумачењу уметничких појава које нуди савремена феноменолошка рефлексивна.

Увођењем феноменологије у ужу научну област Архитектонско пројектовање и савремена архитектура, тематски су постављени и њени актуелни кључни проблеми, у којима се огледа оригиналност дисертације: модел мишљења по разлици, модел чулног инструмента опажања и модел материјалности којим се обезбеђује животно трајање.

3.2. Осврт на референтну и коришћену литературу

Како је рад конципиран као студија која се бави описивањем тумачењем савремене праксе архитектонског пројектовања, литература коју је кандидаткиња користила обједињује сложену техничку, историјску, теоријску и културну позицију архитектонске професије, и пажљиво изабрана капитална дела феноменолошког филозофског становишта.

У попису библиографских извора наведено је 159 јединица. Истраживање се ослања на обимну теоријску литературу и бројне релевантне изворе - текстове из научних и стручних часописа, као и необјављене докторске дисертације, студије и оригиналне пројектантске експерименте, који представљају основну грађу за истраживање.

Екстензивна литература која се тиче ширег поља феноменологије концепцијски је сведена на она дела која су до сада преведена на српски језик, како би се избегла непрецизна терминолошка интерпретација. У првом реду, везано за тему, ту су Хусерлова 'Криза европских наука и трансцендентална феноменологија', 1991; Бергсонова 'Материја и меморија', 1927; Мерло-Понтијеве 'Феноменологија перцепције', 1978 и 'Видљиво и невидљиво', 2012; Делезови 'Бергсонизам', 2001 и 'Разлика и понављање', 2009. У ту групу се убрајају и 'Диспозитив и други есеји', 2007 и 'Бартелби или о контингенцији', 2009 Ђорђа Агамбена. За потребе анализе и разумевања појединачних филозофских концепата коришћена је и секундарна литература на француском, италијанском и енглеском језику, у преводу кандидаткиње.

У области архитектуре коришћене су књиге и текстови у форми трактата и расправа о архитектури чији су аутори архитекти – активни пројектанти изграђене феноменолошке оријентације Стивен Хол, Јухани Паласма и Адам Карузо. Поред овог кључа, за потребе анализе моделских архитектонских концепата у примарне изворе спадају и текстови архитеката чије је читање феноменологије допринело јаснијем позиционирању њиховог разјашњења: Питер Ајзенман, Константин Бундас, Бен Ван Беркел, Џорџ Сомол, Санфорд Квинтер. Када је реч о савременим теоретичарима архитектуре, као секундарни извори издвојени су радови од значаја за тему Марија Карпа, Цереми Тила, Пер Виторио Аурелија, Ендру Бенцамина, Марка Фраскарија, Кеј Мајкл Хејса, Мари Хватум, Тејлора Каминера и Детлефа Мертинса.

Од репрезентативних студија које се непосредно баве архитектонским моделом издвајамо: специјална издања часописа 306090 'Модел', уредника Емили Абуцо и др.(Abruzzo, E., et al., ed. (2000). *Models*. New York: 306090), и OASE 84 'Модел' (OASE 84 *Models / Maquettes*. Amsterdam. June 2011); књиге Чарлса Смита 'Архитектонски модел као машина – нови поглед на моделе од антике до данас' (Smith, A. C. (2004). *Architectural Model as a Machine – A New View of Models from Antiquity to the Present*); Патрика Хилија 'Модел и његова архитектура' (Healy, P. (2008). *The Model and its Architecture*. Rotterdam: 010 Publishers); и Ника Дана 'Екологија архитектонског модела' (Dunn, N. (2008) *The Ecology of Architectural Model*. Peter Lang International Academic Publishers), као и необјављену докторску дисертацију Бредлија Старкија 'Пост-секуларна архитектура: духовни модели мишљења и модели архитектуре' (Starkey, B. (2007) *Post-Secular Architecture: The Spiritual in Models of Thought and Models of Architecture*. PhD Thesis. The Bartlet School of Architecture - University College London).

Педагошко-методолошко поље заступљено је феноменолошким студијама аутора Макса Ван Манена у области интерпретативне праксе, а у области образовања архитеката у радовима Адријена Снодграса и Ричарда Којна.

Од опште научне литературе која третира проблем модела у филозофији науке, значајна за полазишта хипотетичких ставова који следе из увида у дела Томаса Куна 'Структура научне револуције' (Kuhn, Th. (1962) *The Structure of Scientific Revolutions*. The University of Chicago Press.); Рене Тома 'Структурна стабилност и морфогенеза: нацрт за општу теорију модела' (Thom, R. (1975, 1994) *Structural Stability and Morphogenesis: an Outline of a General Theory of Models*. Westview Press.); Макса Блека 'Модели и метафоре' (Black, M. (1976) *Models and Metaphors: Studies in Language and Philosophy*. Cornell University Press.); уредника Морисона и Моргана 'Модели као медијатори – поглед на природне и друштвене науке' (Morgan, M. & Morrison, M. (eds.) (1999) *Models as Mediators – Perspectives on Natural and Social Science*. Cambridge University Press.); уредника Чадеваријана и Хопвуда 'Модели: трећа димензија науке' (Chadarevian, S. & Hopwood, N. (eds.) (2004) *Models: The Third Dimension of Science*. Stanford University Press.) и Данијеле Бејлер-Џонс 'Научни модели у филозофији науке' (Bailer-Jones, D. (2009) *Scientific Models in Philosophy of Science*. University of Pittsburgh Press.).

У погледу обима и квалитета презентираних извора, рад задовољава критеријуме изворног интерпретативног истраживања. Кандидаткиња документовано на основу валидних и прецизно наведених извора, формира теоријску платформу релевантну за постављен предмет и проблеме истраживања, над којом изводи сопствене ставове и закључке.

3.3. Опис и адекватност примењених научних метода

Истраживање је спроведено применом два паралелна метода, индуктивног и дедуктивног, повезаних у једну функционалну целину.

Основни метод рада заснива се на упоредној анализи оквира теоријског поља које настаје двосмерним увођењем/излажењем између поља архитектуре и феноменологије. Читаво истраживање је дводелно по природи и паралелно усмерено на испитивање и поља рада – увођењем феноменолошких концепата у поље архитектонског пројектовања и анализу појавности предмета рада – архитектонског модела.

Структура истраживања је постављена тако да се у првом кораку формира радни оквир за поље/предмет рада, у другом кораку се спроводи њихова анализа, док се у трећем кораку синтетишу и операционализују добијена сазнања. Сваки од ових корака прати паралелни поступак који се базира на методу студије случаја, који су интегрално дати у свакој подцелини рада.

Теоријски план подупрт је вишеструко поновљеним експерименталним пројектима архитектонских модела, као сировом емпиријском материјом чији је опис и тумачење целокупна основа овог рада. Сами модели су настали као резултат систематично задатих студентских вежби на Архитектонском факултету у Београду, и чине окосницу истраживачког процеса, применом метода истраживања кроз пројекат.

Кроз паралелно посматрање архитектонског модела као манифестације одлика савремене архитектуре и феноменолошки вођене анализе као методолошког апарата интерпретација резултата истраживања и извођење закључака спроводи се интуитивно, кроз отварање позиције за постављање нових питања о природи архитектонског модела и концепције савремене трансформације његовог идентитета како у појавном, тако и у парадигматском смислу. Овај део рада користи методу претпоставке и заснован је на намери да се успостави довољно јасна упоришна линија повезивања између савремене архитектуре и феноменологије, износећи специфичан потенцијал архитектонског модела за суштинско разумевање архитектуре као дисциплине.

3.4. Применљивост остварених резултата

Непосредна утилитарна димензија истраживања ове дисертације усмерена је ка операционализацији концепције модела у односу на његову улогу у поступку архитектонског пројектовања, у циљу опредељења за интегралну пројектну методологију која нуди сведене системске елементе, који олакшавају навигацију кроз сложеност креативног поступка архитектонског пројектовања. Такође, резултате овог рада се могу ставити у функцију операционализације методолошког и педагошког потенцијала који се испољава у раду са архитектонским моделом, као издвојеног новог принципа на којима почива савремени поступак архитектонског пројектовања, у коме се једновремено огледа савремено виђење архитектуре.

Резултати истраживања могу се применити и посредно као прилог развоју веза архитектуре са другим дисциплинама, кроз конкретан допринос изградњи волумена трансдисциплинарне размене знања која је у стању да прими и преломи све сложености које се пред архитектуру данас постављају. Питања која ова линија истраживања отвара, односе се на унапређење методолошких модела за пројектовање не би ли концепцијски одоворили на променљивост услова савременог архитектонског контекста, чиме се обезбеђује и прилог развоју методологије истраживања кроз пројектовање, као актуелном архитектонском образовном моделу.

3.5. Оцена достигнутих способности кандидата за самостални научни рад

Докторска дисертација кандидаткиње мр Татјане Стратимировић показује да је кандидаткиња овладавала истраживачким методама и теоријским знањима из области архитектонске теорије и архитектонског пројектовања, као и препознавањем теоријских поља на које се ове две матичне области ослањају на високом степену самосталности. Кандидаткиња је показала потребну вештину да издвоји актуелан проблем истраживања, позиционира га у релевантан истраживачки контекст и изврши избор адекватног истраживачког метода. На основу увида у целокупан рад изложен у овој дисертацији, комисија је уверена да кандидаткиња поседује потребна знања и способности за успешно бављење научним радом у области архитектонског пројектовања и на тај начин доприноси развоју савремене архитектонске теорије и праксе.

4. ОСТВАРЕНИ НАУЧНИ ДОПРИНОС

4.1. Приказ остварених научних доприноса

Комисија сматра да докторска дисертација мр Татјане Стратимировић доприноси развоју уже научне области архитектонског пројектовања и савремене архитектуре, где се издвајају:

- темељан преглед досадашњих релевантних истраживања о архитектонском моделу са увидом у грађу која се непосредно или посредно односи на феномен архитектонског модела
- нова систематизација архитектонског модела према садржају и форми, као парадигме архитектонског пројекта
- проширивање кључа за разумевање савремене архитектуре кроз модел мишљења по разлици, модел чулног инструмента опажања и модел материјалности, којим се обезбеђује њено животно трајање

На нивоу који је од интереса за унапређење образовног аспекта стручно-уметничке делатности доприноси су:

- прилог развоју методологије истраживања кроз пројекат
- прилог општој методологији трансдисциплинарне размене, која на ужем плану нуди феноменологију као теоријски модел аналитичког средства за испитивање појавности оних феномена који настају током поступка архитектонског пројектовања

И коначно, на општем плану научне области архитектура као допринос се издваја:

- проблематизација питања савремености у контексту филозофије неодређености (контингенције), као концепцијске основе за могући будући развој архитектуре.

4.2. Критичка анализа резултата истраживања

Научни доприноси који су остварени у дисертацији представљају унапређење научних знања, јер у поређењу са постојећим стањем, редефинишу и квалитативно ревалоризују досадашња фрагментарна тумачења појавности архитектонског модела, као специфично архитектонског феномена.

Комисија наглашава да је у дисертацији појава архитектонског модела посматрана у ширем смислу, као општи облик стварања архитектуре, а систематизација архитектонског модела у погледу садржаја и порекла форме по први пут је примењена на ову материју, за разлику од преовлађујућег традиционалног мишљења по коме је архитектонски модел артефакт који у односу на конципирање архитектонског пројекта долази пост-фестум.

Кандидат у раду истиче специфичности архитектонског модела као радног медија, не доводећи га у везу са медијом цртежа или дигиталним медијима, заузимајући позицију да сваки радни медиј има своју сопствену вредносну позицију у структури пројектног поступка, што се разликује од искључивости досадашњих конвенционалних теоријских ставова у вези ове теме по којим се рад у различитим медијима међусобно може упоређивати и вредновати.

Уз чињеницу о порасту интересовања архитектонске заједнице за разноврсна подручја у пољу филозофије – и обрнуто, феноменолошки дискурс се издваја као значајан и посебно релевантан за разумевање комплексности испољавања материјалне појавности архитектуре, што је критично место не само за разумевање методологије архитектонског пројектовања, већ и за укључивање у савремену размену идеја о контингентном односу материјалности, архитектуре и чулности људског искуства уопште.

4.3. Верификација научних доприноса

Категорија M24

Stratimirović, T. & Kordić, M. & Marlović, S.: Active House: A Contemporary Housing Model For Flood Affected Population. *Facta Universitatis. Series: Architecture and Civil Engineering*. Oct 2015. у процесу објављивања

Категорија M33

Milenković, V. & Vesnić, S. & Stratimirović, T.: 'Belgrade Skyline: Continuity, Paradoxes & Desires'. In Vaništa-Lazarević, E. et al. (eds.) *Proceedings of the First International Academic Conference on Places & Technologies 2014*. University of Belgrade – Faculty of Architecture, 2014 pp. 416-423 ISBN 978-86-7924-114-6 Available from: Places & Technologies Site: placesandtechnologies.eu. [24 June 2014].

Stratimirović, T. & Kordić, M.: 'New Belgrade Scenery: Scale and Territory'. In Gospodini, A. (ed.) *International Conference on Changing Cities: Spatial, Morphological, Formal and Socio-economic Dimensions*. Skiathos, Greece, 2013. pp. 1375-1381 ISSN / ISBN 978-960-6865-65-7

Категорија М34

Stratimirovic, T.: Architectural Model In the Age of Discourse. Abstract in *Abstract Book 8th International PhD & DLA Symposium 2012*. Pollack Mihaly Faculty of Engineering and Information Technology, University of Pecs, Hungary, 2012. pp. ISBN 978-963-7298-48-6

Категорија М42

мр Стратимировић, Т.: *Непрекинути простор | Модерна кућа*. Београд: Задужбина Андрејевић, 2009. ISBN 978-86-7244-796-5

Категорија М44

Milenković, V., Stratimirović, T. i Đurić, M.: This Must Be the Place - Interview with Bernard Tschumi. In Djokić, V. & Bojanić, P. (eds.) *Interviews: Architecture of Deconstruction / The Specter of Jacques Derrida*, International Scientific Conference, University of Belgrade – Faculty of Architecture 2013, pp. 144-149. ISBN 978-86-7924-106-1

Категорија М45

Стратимировић, Т.: Двострука територија. У Ђурић, М. & Вуја. А. *Типографије - Архитектонски пројекти 1993-2012* (двојезично). Београд: Универзитет у Београду – Архитектонски факултет, 2012. ISBN 978-86-7924-073-6

Stratimirović, T.: Designing: Object of Pleasure and Everyday Matter. У Blagojević Lj. (ed.) *Wohnlich. Writings and Documents. Pavilion of Republic of Serbia. 11th International Architecture Exhibition*, Belgrade: University of Belgrade Faculty of Architecture, 2010. pp. 45-51 ISBN 978-86-7924-039-2

Категорија М51

Стратимировић, Т.: Случај *wohlich*: елементи истраживања кроз пројекат и метод превођења. *Архитектура и урбанизам*. 24/25. Београд. pp. 29-33 ISSN 0354-6055

5. ЗАКЉУЧАК И ПРЕДЛОГ

На основу прегледа и детаљне анализе докторске дисертације кандидаткиње мр Татјане Стратимировић, дипл. инж. арх., Комисија сматра да је дисертација написана у складу са одобреном темом и да су структура дисертације, примењена научна методологија, као и сви остали релевантни елементи у складу са пријавом теме на коју је Универзитет у Београду дао своју сагласност. Дисертација у потпуности задовољава научне критеријуме, како у погледу квалитета и научне аргументације, тако и у погледу остварених резултата, научних доприноса и променљивости за будућа истраживања. Имајући у виду све оцене изнете у овом Реферату, као и целокупан научни профил кандидата и до сада остварене научне резултате, Комисија сматра да докторска дисертација кандидаткиње мр Татјане Стратимировић под називом "Између медија и инструмента: савремена феноменологија архитектонског модела". у свему задовољава предвиђене услове и предлаже Наставно Научном већу да кандидаткињи мр Татјани Стратимировић, дипл. инж. арх. одобри и закаже јавну одбрану докторске дисертације.

У Београду, 11. 08. 2015. године

ЧЛАНОВИ КОМИСИЈЕ

.....
ментор
др Владимир Мако, редовни професор
Универзитет у Београду – Архитектонски факултет

.....
Михаило Тимотијевић, редовни професор, у пензији
Универзитет у Београду – Архитектонски факултет

.....
Бранко Павић, редовни професор
Универзитет у Београду – Архитектонски факултет

.....
др Миодраг Шуваковић, редовни професор
Универзитет уметности у Београду – Факултет музичке уметности